

підготовці до випуску книг Києво-Печерської друкарні. Десь у 1619 прибув до Києва, звідти у трав. 1626 вирушив до Москви, аби видати свій Катехізіс, і жив тут до лют. 1627. Видання Катехізіса (після полеміки з москвинами) у світ випущене не було; тираж книги, за окремими винятками, був спалений. Після цього Лаврентій Зизаній повернувся до Києва, де у 1628 був учасником київського собору у справі *Мелетія Смотрицького*. Пізніше вибув у Корецьке протопопство. На початку 1634 був іще живий. Автор літописних заміток Кирило Іванович із Замостя відмітив, що Т. „умер в Корці, зкориговавши Біблію з грецького до Даниїла, а остаток я року 1640 (?) в Печерську. В пулроку по смерті Корецькі князь все побрал і синов повиганял“. Головним джерелом вивчення життєвого і творчого шляху вченого є його „Азбука“ і „*Кґрамматика словенска*“. Найповніше і найсправедливіше оцінив зроблене Лаврентієм Зизанієм український академік-філолог М.С.Возняк: „Творчість Лаврентія Зизанія і його переклади показують, що він був одним із найосвіченіших людей на Україні свого часу“.

Твори.: Зизаній Лаврентій. Грамматіка словенска съвршеннаго искусства осми частій слова и иных

нуждных. Новосъставленно Л. З.- Вільно, 1596; Зизаній Лаврентій. Катехізіс.- М., 1627; Зизаній Лаврентій. Сія книга, глаголемая катихисис...- Гродно, 1783 (ще є видання у тому ж самому місті в 1787, 1788, а також у Москві в 1874).

Біо-бібліографія: Махновець. Укр. письменники.- С. 346-349.

Літ.: Ботвинник М. Лаврентій Зизаній.- Минск, 1973; Возняк М. Грамматика Лаврентія Зизанія з 1596 р // ЗНТШ.- 1911.- Т.101.- С. 5-38; - Т. 102.- С. 11-87; Возняк М.С. Історія української літератури: У 2-х книгах.- 2-ге вид., випр.- Львів, 1992.- Кн. 1.- С. 371, 373-377; (огляд Грамматики і Букваря Лаврентія Зизанія; біографічні відомості про нього; характеристика проповіді на похороні Чарторийської і Катихизм); Возняк М. Причинки до студій над писаннями Лаврентія Зизанія // ЗНТШ.- 1908.- Т. 83.- С. 31-88; Исаевич Я.Д. Новые материалы об украинских и белорусских книгопечатниках первой половины XVII в. / Книга.- М., 1977.- Сб. 34.- С. 151; Огоновський О. Історія літератури руської.- Львів, 1887.- С. 147-148, 181-184 (біографічні дані про Лаврентія Зизанія Тугановського; огляд його Катехізіса і граматики); Строев П.М. Библиологический словарь и черновые к нему материалы / Приведены в порядок и изданы под ред. акад. А.Ф.Бычкова.- СПб., 1882.- С. 184.(реєстр творів Лаврентія Зизанія; біографічні дані); Филарет (Гумилевский). Обзор русской духовной литературы. 862-1863.- Изд. 3-е с попр. и дополн. автора.- СПб., 1884.- Кн. 1 и 2.- С. 178 (реєстр творів Л.Зизанія.; Опис книжечки про антихриста Стефана Зизанія і словничка Лаврентія Зизанія); Франко І. Бібліографічні рідкості // ЗНТШ.- 1897.- Т. 20 (Miscellanea).- С. 2-6.

Тучемський Михайло (5(17).09.1872. - 23.04.1945)

народ. в с. Понебель Рівнен. пов. Волин. губ., тепер - Рівнен. р-ну Рівнен. обл. Релігійно-громадський і освітній діяч на Волині, церковний публіцист, краєзнавець. Організатор і перший керівник історичного музею в Острозі („Музею імені князів Острозьких“). Закінчив Кременецьке духовне училище і Волинську духовну семінарію в Кременці (1893). В наступні роки - вчитель загальноосвітніх предметів і церковного співу в Почаївській Лаврській двокласній церковно-парафіяльній школі (1893-1896), священник і законовчитель в с. Загірці на Кременеччині (1896-1904). З 1904 - спостережник („наблюдатель“) церковно-парафіяльних шкіл Остр. повіту, водночас - другий священник Богоявленського собору в Острозі (див. - *Собор Богоявленський*) і законовчитель ряду навчальних закладів міста. Член Всеукраїнського

Православного Церковного Собору (Київ, 1917) від духовенства і мирян Острозького повіту. В міжвоєнне двадцятиріччя - священник с. Вербівець на Кременеччині, кафедральний протоієрей м. Кременця (обіймав вищі церковно-адміністративні посади в управлінні Волинсько-Кременецькою православною єпархією). З Острогом пов'язані 17 р. життя і праці Т. Він - серед ініціаторів перенесення в Острог частки мощів преподобного князя Федора Острозького, відзначення 300-річчя від дня смерті засновника Острозької слов'яно-греко-латинської академії *В.-К.К. кн. Острозького* (1908). Т. - один із організаторів і провідний діяч релігійно-просвітницького та науково-краєзнавчого *Братства ім. кн. Острозьких* (1909), яке своїм завданням визначило збереження, вивчення, відбудову і популяризацію пам'яток острозької старовини, відкриття у місті історичного музею (див. - *Джерела з історії Братства ім. кн. Острозьких в Острозі*

